

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA
SZOCIÁLPOLITIKÁÉRT FELELŐS HELYETTES ÁLLAMTITKÁR

Iktatószám: 21324- 2 /2017/GYERGYAM

Hiv. szám: -

Ügyintéző: Györe András

(1) 795-7602

Szarvák Mónika

(1) 896-1965

Sikóné Bartos Edina

(1) 795-5464

Melléklet: -

Dósa Mariann részére

A Város Mindenkié Csoport

E-mail: avarosmindenkie@gmail.com

Tárgy: válasz a „Hiányzó emlékek” petícióra

Tisztelt Asszonyom!

Balog Zoltán miniszter úr és Czibere Károly szociális ügyekért és társadalmi felzárkózásért felelős államtitkár úr részére megküldött levelére válaszul, a Társaság a Szabadságjogokért és A Város Mindenkié civil szervezetek által indított online petícióban szereplő felvetésekre a következő válaszokat adom:

1. Érvényesüljenek a jogszabályi tilalmak: az anyagi okból kiemelés tilalma, a hátrányos megkülönböztetés tilalma

A Gyerekvédelmi törvény szerint az állami szervek „a gyermek mindenképp felett álló érdekét figyelembe véve, törvényben elismert jogait biztosítva járnak el.” Azaz, a gyermekek védelmét ellátó helyi önkormányzatok, gyámhatóság kötelessége a gyermekek egyenlő bánásmódhoz és családban nevelkedéséhez való jogának betartása.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) alapelveként mondja ki, hogy a gyermeket kizárólag anyagi okból fennálló veszélyeztetettség miatt nem szabad kiemelni a vér szerinti családjából, azonban az

anyagi veszélyeztetettség az esetek többségében egyéb problémákkal – hajléktalanság, vagy a szülők életvitele, ami a gyermekek elhanyagolásához vezet, minimális szabályok be nem tartása (pl. ha higiénés szabályokat olyan mértékben nem tartják be, hogy az már a gyermekek egészségét veszélyezteti, nem megfelelően látják el élelemmel, stb.) – is együtt jár, ami eredménytelen családgondozás esetén a gyermek kiemeléséhez vezethet.

Magyarországon nincs nyilvántartva a gyermekek származása, továbbá a gyermekvédelmi rendszer sem tesz különbséget az egyes gyermekek származása szerint. A felvetés tehát sem abban az értelemben, hogy kizárólag anyagi okból kerülnek kiemelésre gyermekek a családjukból, sem abban az értelemben, hogy a kiemelt gyermekek roma származásuk miatt, hátrányos megkülönböztetésként kerülnek kiemelésre, nem állja meg a helyét (1. sz. melléklet).

Az ország területének egy részén – különösen, ahol nagyon sok roma származású munkanélküli él – valóban azt véljük, hogy arányaiban több roma származású gyermek nevelkedik szakellátásban. Esetükben a nagyobb számot még az is indokolhatja, hogy, ha egy roma családból a gyermekeket ki kell emelni, akkor előfordul, hogy egyszerre 8-9 gyermek kerül állami gondoskodásba.

A veszélyeztetettség súlyosabb eseteire az érintettek szükségleteihez igazodó, humánusabb eljárási formákat vezettünk be: évről évre növekszik azon esetek száma, amikor a gyámhatóság a gyermek családból való kiemelése helyett családbafogadásához járul hozzá, mely esetekben a vér szerinti család helyett a szülő által megnevezett, ezt vállaló személy vállalja a gyermek nevelését és törvényes képviselőt a családból eredő veszélyeztetettségének megszüntetése érdekében (2. sz. melléklet).

A gyermek családban való nevelkedéshez fűződő gyermeki jogának biztosítása a gyermekvédelmi szakellátás rendszerén belül is értelmezhető, ennek érdekében a Gyvt. előírása szerint a gyermekvédelmi szakellátásba 2013. december 31-ét követően bekerült, tizenkettedik életévét be nem töltött gyermeket nevelőszülőnél kell elhelyezni, kivéve, ha a gyermek tartósan beteg vagy súlyosan fogyatékos, vagy a testvéreket nem lehet együttesen a nevelőszülőnél elhelyezni vagy más okból szükséges az intézményes elhelyezés biztosítása.

Hasonló kivételszabályok alkalmazása mellett szükséges biztosítani a 2014. január 1-jén gyermekvédelmi szakellátásban részesülő, kisebb életkorú gyermekek fokozatos, tervezett átgondozását nevelőszülőkhöz: harmadik életévüket be nem töltött gyermekek nevelőszülőnél való elhelyezését 2014. december 31-éig, harmadik életévüket betöltött, de hatodik életévüket még be nem töltött gyermekek nevelőszülőnél való elhelyezését 2015. december 31-éig, hatodik életévüket betöltött, de tizenkettedik életévüket még be nem töltött gyermekek nevelőszülőnél való elhelyezését 2016. december 31-éig.

A Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóságnak a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok nyilvántartási adatai alapján készült statisztikája értelmében 2016. december 31-én összesen 23.219 fő volt a gyermekvédelmi szakellátásban élő gyermekek és az utógondozói ellátott fiatal felnőttek száma, melyből 14.844 fő (63,9%) nevelőszülői elhelyezésben részesült.

Az intézkedések eredményeképpen a kiskorúak – a kizárólag gyermekotthonban elhelyezett kísérelő nélküli kiskorúakat nem számítva – 66,97%-a, a 12 éven aluli gyermekek 84,94%-a nevelkedik nevelőszülőknél. Ezen belül a 3 év alatti gyermekek 86,41%-a, a 3-6 év közötti gyerekek 91,37%-a, míg a 7-11 év közötti gyerekek 80,96%-a él nevelőszülőnél.

Az egy évvel korábbi adatok szerint 2015. december 31-én összesen 19.494 kiskorú gyermek részesült gyermekvédelmi szakellátásban, közülük **12.946 fő (66,4%) élt nevelőszülőnél**. A 12 éven aluli, gyermekvédelmi szakellátásban ellátott gyermekek közül 8.725 fő élt nevelőszülőnél, 1.530 fő gyermek- és lakásotthonokban, 133 fő pedig ápolást, gondozást nyújtó intézményben részesül ellátásban. **Vagyis a 10.388 fő 12 éven aluli ellátott gyermekek közel 84%-a nevelkedett nevelőszülőnél**. A 3 év alatti korosztályból 2.061 fő részesült nevelőszülői elhelyezésben, 310 fő gyermek- és lakásotthoni elhelyezésben, 16 főt pedig ápolást, gondozást nyújtó intézményben láttak el. **Így a 3 év alatti, gyermekvédelmi szakellátásban részesülő összesen 2.387 fő gyermek 86,3%-a élt nevelőszülőnél**.

Összehasonlításként: a KSH OSAP adatgyűjtése szerint 2010. december 31-én 17.344 fő kiskorú gyermek élt gyermekvédelmi szakellátásban, és közülük 10.538 fő (60,8%) élt nevelőszülőnél. 5 évvel ezelőtt a 12 éven aluli, gyermekvédelmi szakellátásban részesülő 8.402 fő gyermekből 6.374 fő (75,9%) élt nevelőszülőnél, az 1.511 fő 3 éven aluli gyermekből pedig 1.115 fő (73,8%), vagyis **az arányok jelentősen javultak a nevelőszülői elhelyezés javára**.

Az elmúlt években a gyermekvédelmi szakellátásban részesülő fogyatékos gyermekek nevelőszülőnél történő elhelyezésének aránya is folyamatosan növekedett. Míg 2011. december 31-én a fogyatékos gyermekeknek csak 44,1%-a, 2013. december 31-én 49,2%-a, 2014. december 31-én 54,3%-a, 2015. december 31-én 55,4%-a, 2016. december 31-én pedig már 57,43%-a élt nevelőszülőnél. Ugyanakkor az intézményes elhelyezés magasabb aránya a fogyatékos, tartósan beteg gyermekek körében azért jelentkezik, mert ezeken a gondozási helyeken koncentráltabban, jobb minőségben állnak rendelkezésre a fejlesztésükhöz, gondozásukhoz, ellátásukhoz, esetlegesen ápolásukhoz szükséges tárgyi, környezeti, személyi feltételek a nevelőszülői elhelyezéshez képest, még akkor is, ha a gyermek számára fontos egyszemélyi kötődés kialakítására, fenntartására csak korlátozottan adnak lehetőséget az intézményi szervezeti keretek.

A nevelőszülőnél, gyermekotthonban elhelyezett, nevelésbe vett gyermekek, tanulói jogviszonyban álló, utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttek számára 2015. július 1-jétől ingyenes gyermekétkeztetést és ingyenes tankönyvellátást biztosítunk célzott természetbeni juttatásként. A módosítások javítják a nevelésbe vett gyermekek, utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttek ellátásának színvonalát azzal, hogy az ellátásukra rendelkezésre álló forrást az étkeztetésükért havonta fizetendő mintegy 8-10 ezer Ft térítési díj és a tankönyvek költsége már nem terheli, így más ellátási szükségletükre több forrás fordítható. Ezzel egyidejűleg a központi költségvetésből biztosított állami támogatás célzottabbá vált. A módosítással mindemellett kezeltük, hogy a nevelőszülőnél elhelyezett gyermek, utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőtt ellátására folyósított nevelési díj és ellátmány emelésére 2008 óta nem került sor.

- A gyermekek családban való nevelkedését segíti az ingyenes gyermekétkeztetés kiterjesztése, a szünidei gyermekétkeztetés bevezetése, melynek érdekében több fontos lépés történt: 2015. július 1-jétől valamennyi, a gyermekvédelmi szakellátás keretében nevelésbe vett gyermek, továbbá nappali tagozatos iskolai tanulmányokat folytató, utógondozói ellátott fiatal felnőtt ingyenesen részesül az intézményi gyermekétkeztetésben;

- 2015. szeptember 1-jétől – a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekeken túl – ingyenes étkezésre váltak jogosulttá azok az egy vagy két gyermeket nevelő szülők bölcsődés vagy óvodás gyermeke(i), ahol a családban az egy főre jutó jövedelem nem haladja meg a kötelező legkisebb munkabér nettó összegének 130%-át, valamint a tartósan beteg és a fogyatékos gyermekek, azok egészséges testvérei, és a három vagy több gyermeket nevelő családban élő gyermekek;
- 2016. január 1-jétől az önkormányzatok kötelezően ellátandó feladata valamennyi rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, összesen mintegy (2018-ban) 226 ezer fő ingyenes étkeztetésben részesülhessen minden iskolai szünet (és a bölcsődék, óvodák zárva tartása) időtartamára eső munkanapokon.

A 2016/2017. tanévben (a 2016. október 1-jei adatok szerint) a köznevelés különböző intézményeiben a következő arányban biztosított az ingyenes vagy kedvezményes étkezés:

- az óvodai gyermekétkeztetésben részesülő 315.012 gyermek 78,4 százaléka (246.844 gyermek),
- az általános iskolai (1-8. évfolyam) gyermekétkeztetésben részesülő 590.471 gyermek 55,5 százaléka (327.724 gyermek),
- a középfokú iskolai (9-12. évfolyam) gyermekétkeztetésben részesülő 71.019 tanuló pedig 49,8 százaléka (35.386 tanuló),

mindösszesen 603.195 fő étkezett ingyenesen vagy kedvezményesen.

A bölcsődei igénybevételre vonatkozó 2016. évi KSH statisztika jelenleg még nem ismeretes. A 2015. december 31-ei állapot szerinti 34.097 bölcsődei gondozásban részesülő gyermekből 24.082 gyermek (70,6 százalék) részesül ingyenes gyermekétkeztetésben.

A Nemzetgazdasági Minisztérium adatai szerint országosan a nyári szünetben 140.228 fő, a tavaszi szünetben 95.686 fő, az őszi szünetben 113.548 fő, míg a téli szünetben 126.051 fő vette igénybe a szünidei gyermekétkeztetést. Megállapítható, hogy a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek átlagosan 67,6%-a vette igénybe a szünidei gyermekétkeztetést 2016 nyarán, tehát **minden eddiginél magasabb létszámú rászoruló gyermekekhez jutott el természetbeni ellátásként a nyári szünidőben a gyermekétkeztetés.** A szünidei gyermekétkeztetést a települési önkormányzat kötelező feladatként szervezi meg, de a jogosult gyermek szülőjének, más törvényes képviselőjének (családbafogadó gyámjának) kérelmére biztosítja azt. A szünidei gyermekétkeztetés igénybe vételének lehetőségéről a települési önkormányzat jegyzője írásban tájékoztatja a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermeket nevelő szülőt (családbafogadó gyámot), továbbá a kérelem benyújtásához a helyi család- és gyermekjóléti szolgálat segítséget biztosít a szülő (családbafogadó gyám) számára (felkeresi a családot, segíti a kérelem kitöltését, benyújtását).

2. Gyermekközpontú, rendszerszemléletű, megelőző szociális munkát!
Csak szakmailag felkészült, ellátható mennyiségű esetszámmal dolgozó, szupervízióval megtámogatott szakemberek tudnak az ügyfelek magánéletét és méltóságát tiszteletben tartó, de mégis folyamatos jelenlétet biztosító intenzív családmegtartó szociális munkát végezni. Csak a megelőzésre hangsúlyt fektető, rendszerszemléletű szociális segítő munka érhet el valós eredményeket. Ehhez a magyar államnak kötelessége biztosítani a feltételeket.

2.1. A család- és gyermekjóléti szolgáltatás rendszerének kialakítása

A Gyvt. és a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény rendelkezései alapján a **gyermekjóléti alapellátás biztosítása a települési önkormányzat kötelező feladata**. Ennek megfelelően a **települések 99%-án elérhető a gyermekjóléti szolgáltatás**, figyelemmel arra is, hogy az országban számos olyan előregedő lakosságú település található, ahol egyetlen kiskorú gyermek sem él, így e településeken valóban nem indokolt a gyermekjóléti szolgálat működtetése. A **gyermekjóléti szolgáltatást igénybe vevő gyermekek száma a hivatalos statisztika szerint 2010-ben 145.377 fő, 2011-ben 151.204 fő, 2012-ben 145.324 fő, 2013-ban 140.843 fő, 2014-ben 139.287 fő volt, 2015-ben pedig 133.707 fő volt.** (2016. évi adat még nem áll rendelkezésre, 3. sz. melléklet).

A családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatás 2016. január 1-jétől történő átalakítása során a **szolgáltatások erőforrásainak hatékonyabb felhasználásával, a feladatok, szolgáltatások átgondolt szétosztásával** kerültek kialakításra települési szinten a család- és gyermekjóléti szolgálatok, valamint járási szinten a család- és gyermekjóléti központok. A **gyermekjóléti központok száma 48-ról 197-ra emelkedett, vagyis közel megnégyszereződött.**

A család- és gyermekjóléti szolgáltatás átalakításával párhuzamosan a gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer megerősítése, valamint a korábbi családsegítő és gyermekjóléti szolgálat jelzőrendszerének integrálása jogszabályi szinten megtörtént. Az új rendszer **fokozott együttműködés kialakítását követeli meg a szolgálatok és a központok között, valamint a központok részéről szakmai támogatás nyújtását írja elő a Gyvt. a szolgálatok irányába.**

A fentiek érdekében az észlelő- és jelzőrendszer négy szintűvé alakult, melyből két szint 2016. január 1-jétől kialakításra került:

- **Helyi szinten – a család- és gyermekjóléti szolgálat feladata a helyi gyermekvédelmi jelzőrendszer szervezése, az együttműködési formák kialakítása, működtetése, dokumentálása. A feladatra nevesítve lett jelzőrendszeri felelős, aki a területről érkező jelzéseket heti rendszerességgel lejelenti a központ járási jelzőrendszeri tanácsadója felé. Helyi szinten történik az esetkonferenciák szervezése, összehívása a járási szint jelzőrendszeri tanácsadója részvételével (így már a védelembe vételi javaslat jelzése előtt tájékozódhat adott család körülményeiről, helyzetéről), továbbá az évi 6 alkalommal tartandó szakmaközi esetmegbeszélés, valamint az éves szakmai tanácskozás megszervezése is, hiszen itt a helyi problémák, aktualitások kerülnek átbeszélésre. A központ jelzőrendszeri tanácsadója minden szakmaközi esetmegbeszélést, szakmai tanácskozást koordinál.**

Kötelezően bevezetésre került a helyi gyermekvédelmi jelzőrendszer működését értékelő és hatékonyságát növelő javaslatok és intézkedések rendszerezéséből készült **helyi jelzőrendszeri intézkedési terv** készítése.

- **Járási szinten – a család- és gyermekjóléti központ folyamatos szakmai háttérrel biztosít a települési szinten dolgozó családgondozóknak, jelzőrendszeri felelősöknek, fogadja jelzéseiket, problémáikat. A járási jelzőrendszeri tanácsadó feladata a települési szintű jelzőrendszerek működésének segítése, szakmai támogatása. A település családgondozóinak, jelzőrendszeri felelőseinek jelzőrendszeri munkáját koordinálja, feladata a településekre szervezett esetkonferenciák, szakmaközi**

megbeszélések, éves szakmai tanácskozás szervezésében való részvétel, az azokon való részvétel.

A Gyvt. 2017. január 1-től hatályos módosításába bekerült a jelzőrendszer megerősítésének folytatásaként további két szint meghatározása:

- **Megyei szinten** - a gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer keretében a helyi és járási szint mellett a **gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatalok számára** is feladat került meghatározásra a jelzőrendszer jogszabályban meghatározott működésének elősegítése érdekében.

A fővárosi, megyei kormányhivatal szakmai támogatást nyújt a család- és gyermekjóléti központok járási jelzőrendszeri tanácsadóinak, valamint évente egyszer összehívja őket és közösen értékeli illetékességi területükön a megye gyermekvédelmi jelzőrendszerének működését.

A fővárosi és megyei kormányhivatal támogatást nyújt a gyermekvédelmi jelzőrendszer működése kapcsán létrejött problémák, nehézségek, kezeléséhez, a Gyvt. 17. §-ában meghatározott gyermekvédelmi észlelő- és jelző rendszer tagjainak, továbbá a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtóknak. Alapvető feladata a jelzőrendszer működésének, működtetésének javítását szolgáló intézkedések, tevékenységek kezdeményezése, megvalósítása, szakmai segítségnyújtás ezek megvalósításához.

- **Országos szinten – Országos módszertani feladatellátás és országos gyermekvédelmi jelzőrendszeri hívószám működtetése.** Feladat a gyermekvédelmi jelzőrendszer hatékony működésének országos szakmai támogatása, fejlesztése, képzések kidolgozása és megszervezése, szabályozási és módosítási javaslatok megfogalmazása az ágazati irányítás felé. A jelzőrendszeri működés támogatása és a gyermek veszélyeztetettségét jelző bejelentések fogadása érdekében 2017. január 1-től országosan egységes gyermekvédelmi jelzőrendszeri hívószám működtetése került nevesítésre a Gyvt.-ben.

2.2. A család- és gyermekjóléti szolgáltatás módszertani fejlesztése

A szakmai átalakulás támogatására, az észlelő- és jelzőrendszer hatékonyabb működtetése érdekében, valamint a járások tekintetében a család- és gyermekjóléti szolgálatok és a központ feladatainak pontos lehatárolása, a kompetencia határok meghúzása, a folyamatok és kapcsolódások pontos meghatározása, szakmai együttműködésük támogatása érdekében készültek azok a szakmai szabályzók, melyekben foglaltak az ellátást igénybevevők védelme, azonos tartalmú és minőségű ellátáshoz való jogai érvényesítése érdekében a 15/1998. (IV.30.) NM. rendelet 6. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a miniszter közvélemény, és egyúttal betartása kötelező és számon kérhető.

Az egyes tartalmak, folyamatok szakmai szabályzói protokollok és ajánlás formájában kerültek leírásra. A dokumentumok meghatározzák az egyes folyamatokat; az adott folyamatelemek tartalmát; az azokhoz kapcsolódó elvárt szakmai lépéseket; azok felelőseit; határidejét; a kapcsolódó dokumentációs tevékenység szabályait.

A család- és gyermekjóléti szolgáltatás szakmai szabályozó dokumentumai:

- 1 db Módszertani útmutató

- 1 db Szakmai ajánlás
- 3 db Protokoll

1. Módszertani útmutató a gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektorsemleges egységes elvek és módszertan (átdolgozott kiadás)
2. Szakmai ajánlás a család- és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő- és jelzőrendszer működésének és működtetésének szabályairól
3. Protokoll a család- és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő- és jelzőrendszer folyamatairól
4. Protokoll a család- és gyermekjóléti szolgáltatás keretében biztosított szociális segítő munka folyamatairól
5. Protokoll a gyermekvédelmi gondoskodáshoz kapcsolódó család- és gyermekjóléti szolgáltatások folyamatairól

Megkezdődött a folyamatos szakmai támogatás nyújtása a család- és gyermekjóléti szolgáltatás átalakulásának segítésére, egyrészt a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal (a továbbiakban: NRSZH),

2017. január 1-től a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: SZGYF) közreműködésével, feladatuk módszertani munkacsoportok működtetése a területen dolgozó szakértők bevonásával, és szükség szerint további szakmai szabályzók készítése a terület számára. Másrészt Módszertani Támogató Hálózat létrehozására került sor, tevékenységüket 2016-ban kezdték meg.

A Módszertani Támogató Hálózat 2016. évi bevezetését követően 2017-től folyamatosan fog működni, mivel a területen a megyei módszertani gyermekjóléti szolgálatok, és a **regionális családsegítő módszertanok megszűnése érezhető szakmai hiányt okozott.** A Hálózat nagy segítséget nyújtott abban, hogy az átalakulás minél kisebb zökkenőkkel tudjon megtörténni, azonban az átalakítás szakmai folyamata egy év alatt nem zárult le, így további módszertani támogatás szükséges annál is inkább, mert a család- és gyermekjóléti központok feladatai folyamatosan bővülnek (szociális diagnózis készítése, óvodai és iskolai szociális tevékenység bevezetése, kiváltással kapcsolatos esetmenedzselési feladatok stb.)

Az új feladatokhoz kapcsolódóan több Európai Unió projekt előkészítése zajlik. Jelenleg szakmai bírálat alatt vannak a beadott pályázatok a 2017-2018. közötti megvalósítással tervezett **EFOP-3.2.9. „Óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység fejlesztése”** c. projektre. A projekt 1,7 Mrd forint keretösszeggel került kiírásra, amely a magas érdeklődésnek köszönhetően közben felemelésre került 2,07 Mrd forintra., A projekt keretében megvalósul az **óvodai és iskolai szociális segítés** feladatellátás feltételeinek, ezen belül a szakmai tartalmának, a fenntartásához és rendszerszerű elterjesztéséhez szükséges humán és pénzügyi források meghatározása.

Az **EFOP-1.9.4. „A szociális ágazat módszertani és információs rendszereinek megújítása”** c. kiemelt projekt keretében kerül támogatásra a **szociális diagnózis készítésére való felkészítés, az óvodai és iskolai szociális tevékenység szakmai támogatása, valamint a család- és gyermekjóléti szolgáltatások működésének szakmai támogatása.** Az EFOP-1.9.2-VEKOP-16 „A fogyatékos személyek számára nyújtott szakmai és közszolgáltatások hozzáférhetőségének kialakítása, fejlesztése” c. projekt keretében sor kerül

a fogyatékból adódó igényekre reagáló közszolgáltatások fejlesztésére: a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása tanácsadó hálózat kialakításával, információnyújtással, új szolgáltatások kialakításával, a jelenleg elérhető szolgáltatások fejlesztésével, valamint a család- és gyermekjóléti központokban folyó eszménymentes feladatok fejlesztésével. A fejlesztés keretében a fogyatékos emberek számára egységes, átlátható kliens-út kerül megtervezésre és létrehozásra, amely a visszacsatolás révén, nyomon követést és – szükség esetén – beavatkozási lehetőséget tud biztosítani. A projekt feladata, hogy az ehhez szükséges megfelelő eszközöket (jogszabály-módosítási javaslattal, módszertan, stb.) felmérje és/vagy megteremtse. A projekt 3,3 Mrd forint keretösszeggel tervezett.

2.3. A megelőző szemlélet erősítése

A Gyvt. 2014. március 15-e óta kimondja, hogy *„a gyermeknek joga van ahhoz, hogy a védelme érdekében eljáró szakemberek – különösen a gyermek bántalmazásának felismerése és megszüntetése érdekében – egységes elvek és módszertan alkalmazásával járjanak el”*. Ezáltal az ellátórendszerben kötelező jelleggel alkalmazzák az Emberi Erőforrások Minisztere által jóváhagyott **„A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektorsemleges egységes elvek és módszertan”** című módszertani útmutatót. A módszertani útmutató a tárca honlapján elérhető, és megismertetése és gyakorlati alkalmazásának elősegítése érdekében a szaktárca felhívására a szociális és gyámhivatalok 2014-ben valamennyi megyében és a fővárosban szakmai konzultációkat tartottak az adott megye és a főváros területén működő gyámhivatalok, gyermekjóléti alapellátási és gyermekvédelmi szakellátási szolgáltatást végző intézmények szakemberei számára. **A módszertani útmutató 2016 tavaszán újabb változatban került kiadásra, tekintettel a szervezeti változásokra.**

Ugyancsak 2014. március 15-ével a Gyvt. az általános eljárási szabályoktól eltérően szabályozza a gyermekveszélyeztetettség, gyermekbántalmazás tárgyában tett bejelentések kezelését, amikor kimondja, hogy *„a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltató és a gyámhatóság a gyermek bántalmazása, elhanyagolása miatt jelzést vagy kezdeményezést tevő intézmény, személy adatait erre irányuló külön kérelem hiányában is zártan kezeli”*. Várakozásaink szerint ez javítja a gyermekbántalmazás felderítési mutatóit, hiszen az érintett családdal legközelebbi kapcsolatban levő rokonok, szomszédok, ismerősök stb. így nagyobb bizalommal fordulhatnak az eljárni, beavatkozni jogosult szervekhez.

3. **Átmeneti elhelyezési lehetőségeket!**

Az alapellátásbeli szolgáltatásokat jelentősen fejlesztenie kell az államnak, és azokat az átmeneti elhelyezési formákat is biztosítania kell a családok számára, amelyek hiányában a szegény családok hajléktalanná válnak, és elveszítik a gyermekeiket.

A családok átmeneti otthonában élők minél sikeresebb kivezetése és a „visszaforgás” csökkentése érdekében 2018. január 1-től hatályba lép a Gyvt. új módosítása, lehetővé téve külső férőhely kialakítását a családok átmeneti otthonát működtetők számára. **A családok átmeneti otthona a férőhelyszámon belül kialakított külső férőhelyeken jövő év elejétől biztosíthatja azoknak a családoknak az ellátását, amelyek önálló lakhatásra**

támogatással képesek. A külső férőhely egyrészt kedvezményes lakhatást, másrészt szociális munkát biztosít a családok számára. A családok átmeneti otthonában jelenleg 12 hónapig tartózkodhatnak a családok, ami szükség esetén 6 hónappal meghosszabbítható. A külső férőhelyen a családok 3 évig tartózkodhatnak, beleszámítva a családok átmeneti otthonában eltöltött időt is.

A térítési díj szabályok úgy alakulnak, hogy amennyiben szociális munkát is nyújtanak a külső férőhelyen, a személyi térítési díj az igénybevevő jövedelmének 40%-át nem haladhatja meg, ha pedig csak lakhatást biztosítanak, a személyi térítési díj helyett lakhatási költséget kell megállapítani.

A külső férőhely állami finanszírozására alacsonyabb mértékben fog sor kerülni a családok átmeneti otthona „normál” férőhelyeinek finanszírozásánál.

A gyermekek átmeneti gondozására vonatkozó aktuális adatok a 4-5. sz. mellékletekben láthatók.

Az EFOP-2.2.3-17 „Átmeneti és rehabilitációs intézmények korszerűsítése” c. projekt keretében lehetősége van a családok átmeneti otthona fenntartójának, az átmeneti feltételek javításának megvalósítása érdekében pályázni. A pályázat tervezett keretösszege 3,8 Mrd forint, a pályázatokat 2017. május 15-től lehet beadni. A családok átmeneti otthonai tekintetében külső férőhely létrehozásához ingatlanvásárlás, új épület építése, meglévő épület átalakítása, bővítése, korszerűsítése tervezhető, valamint tárgyi-környezet feltételeinek biztosítására, akadálymentesítés kialakítására kerülhet sor.

4. Jelzőrendszeri együttműködést, protokollt, utánkövetést!

Ahhoz, hogy szakmailag védhető, etikus és előítéletmentes döntések születessenek a gyerekek „legfőbb érdeke” szempontjából, a magas szintű szakmai felkészültség a szociális segítő szakmában dolgozók számára elengedhetetlen. A hibás intézkedések érdemi kivizsgálását és az erre építő, rendszeresen felülvizsgált szakmai protokollok kidolgozását is biztosítani kell ahhoz, hogy a gyermeki jogok valóban megvalósulhassanak. Az esetek kivizsgálásának lényege nem a gyermekvédelmi láncolat legalján levő szociális munkás felelősségre vonása és elbocsátása kell, hogy legyen, hanem az eset mögötti rendszerszintű szakmai probléma megvizsgálása és javítása.

A szakmai protokollok bevezetése tekintetében kiemelendő, hogy a Gyvt. 2014. március 15-e óta kimondja, hogy „a gyermeknek joga van ahhoz, hogy a védelme érdekében eljáró szakemberek – különösen a gyermek bántalmazásának felismerése és megszüntetése érdekében – egységes elvek és módszertan alkalmazásával járjanak el”. Ezáltal az ellátórendszerben kötelező jelleggel alkalmazzák az Emberi Erőforrások Minisztere által jóváhagyott „A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektorsemleges egységes elvek és módszertan” című módszertani útmutatót. A módszertani útmutató a tárca honlapján elérhető, és megismertetése és gyakorlati alkalmazásának elősegítése érdekében a szaktárca felhívására a szociális és gyámhivatalok 2014-ben valamennyi megyében és a fővárosban szakmai konzultációkat tartottak az adott megye és a főváros

területén működő gyámhivatalok, gyermekjóléti alapellátási és gyermekvédelmi szakellátási szolgáltatást végző intézmények szakemberei számára. **A módszertani útmutató 2016 tavaszán újabb változatban került kiadásra, tekintettel a szervezeti változásokra.**

Ugyancsak 2014. március 15-ével a Gyvt. az általános eljárási szabályoktól eltérően szabályozza a gyermekveszélyeztetettség, gyermekbántalmazás tárgyában tett bejelentések kezelését, amikor kimondja, hogy *„a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltató és a gyámhatóság a gyermek bántalmazása, elhanyagolása miatt jelzést vagy kezdeményezést tevő intézmény, személy adatait erre irányuló külön kérelem hiányában is zártan kezeli”*. Várakozásaink szerint ez javítani fogja a gyermekbántalmazás felderítési mutatóit, hiszen az érintett családdal legközelebbi kapcsolatban levő rokonok, szomszédok, ismerősök stb. így nagyobb bizalommal fordulhatnak az eljárni, beavatkozni jogosult szervekhez.

További szakmai szabályzók (ajánlás és protokoll), melyek a jelzőrendszer hatékony működését hivatottak elősegíteni:

Szakmai ajánlás a család- és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő- és jelzőrendszer működésének és működtetésének szabályairól címmel, az anyag a jelzőrendszer szakmai kereteit, működésének és működtetésének szabályait tartalmazza. A dokumentum elsősorban strukturális kérdésekkel foglalkozik, szakember szintre bontva az észlelő- és jelzőrendszer különböző szereplőinek feladatait, kompetenciahatárait, együttműködésük szakmai kereteit. Az ajánlás egyszerre szól a jogszabályban meghatározott észlelő- és jelzőrendszer tagjainak, valamint az azt működtető és a jelzéseket fogadó család- és gyermekjóléti szolgáltatóknak.

Protokoll a család- és gyermekjóléti szolgáltatás által működtetett észlelő- és jelzőrendszer folyamatairól című szakmai anyag tartalmazza az ajánlásban leírt, a jelzőrendszer szakmai keretében meghatározott, ágazatközi együttműködésben megvalósuló jelzések folyamatát, annak szakmai szabályait. A dokumentum valamennyi célcsoportra kiterjedően szabályozza, hogy mikor kell jelezni, milyen tartalommal és a jelzést fogadó szolgáltatóknak milyen feladatai vannak a jelzést követően.

A Protokoll célja egységesíteni, ezáltal szabályozottá tenni az észlelő és jelzőrendszer működését, garanciális keretet teremtve ezáltal a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Szt.) 64. § (2) bekezdésében, illetve a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.) 17. § (1) bekezdésében meghatározott észlelő- és jelzőrendszer működésének.

Az EMMI Ágazatközi Munkacsoportot állított fel, melynek feladata volt a család- és gyermekjóléti szolgáltatás átalakításhoz kötődően a **jelzőrendszer működésének jogszabályi átalakítása** (15/1998. (IV. 30) NM rendeletben) véleményezése, majd az Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatalban szervezett **jelzőrendszeres munkacsoport** által az észlelő- és jelzőrendszer vonatkozásában elkészített, valamint korábbi, frissített szakmai szabályzók (módszertani útmutató, szakmai ajánlás, protokoll) véleményezése. Észrevételeiket, véleményüket a szakmai szabályzók véglegesítése során a munkacsoport figyelembe vette, és bedolgozta az anyagokba. A további feladata a munkacsoportnak a **jelzőrendszerben érintett szakterületek vonatkozásában átgondolni, hogy mely ágazati**

jogszabályokban lenne mód a jelzőrendszeri kötelező feladatok ellátására vonatkozó rendelkezések megjelenítésére, ezáltal ráerősítésére.

Az Ágazatközi Munkacsoport egyeztetéseken részt vett és javaslatot tett az EMMI gyermekjóléti, gyermekvédelmi, családjogi, köznevelési és egészségügyi szakterülete, a Belügyminisztérium, az Igazságügyi Hivatal és a Miniszterelnökség is. **Az érintettek egyetértettek abban, hogy a Gyvt. és a jelzőrendszeri tagok munkaköri, jogállási jogszabályai megfelelően definiálják a jelzőrendszeri kötelezettség elmulasztása esetén alkalmazandó szankciókat.**

A család- és gyermekjóléti szolgáltatás átalakításával indokolt lett a jelzőrendszer többszintű kialakítása, megerősítése jogszabályi háttérrel, melyek eredményeképpen sor került a jelzőrendszeri kötelező feladatok ellátására vonatkozó rendelkezések ráerősítésére is.

Fentiek érdekében a jelzőrendszer átszervezésére, működtetésére irányuló feladatok, hatáskörök újradefiniálása történt a helyi, járási, megyei, országos szint meghatározásával (melynek részletes bemutatására a 2.1. pont alatt került sor).

A jelzőrendszeri működésre vonatkozó adatok a 6. sz. mellékletben láthatók.

- 5. Biztosítsa az állam a szociális munkások szakmai felkészültségét, továbbképzését! A családmegtartó, rendszerszemléletű szociális munkához nemcsak pénz, hanem nagyon jól képzett, megbecsült szakembergárda is kell! Ehhez alapvető feltétel, hogy csak kellően képzett szakemberek dolgozhassanak a gyermekvédelmi rendszerben, akiknek képzése, továbbképzése során nagy hangsúlyt fektessenek az előítéletmentes, multikulturális szemléletű, a kliensek méltóságát tiszteletben tartó, családokat hatékonyan segítő szakmai hozzáállásra.*

A 2016. október 1-én indult EFOP-3.8.2-16 és VEKOP-7.5.1-16 „Szociális humán erőforrás fejlesztése” c., 13,68 milliárd Ft keretösszegű kiemelt projekt elsődleges célja a szociális humán erőforrás fejlesztése, melynek keretében cél a szociális munkát végzők szakmai tudásának gyarapítása, mely illeszkedik a tervezett szociális életpálya elveihez, elemeihez. A szociális, gyermekjóléti, gyermekvédelmi ágazatban **jelenleg 90 ezernél többen dolgoznak, közülük mintegy 73 ezren szakmai munkakörökben.** A négy évre szóló humán erőforrás-fejlesztési projekt célja az, **hogy a szociális ágazatban jól képzett szakemberek dolgozzanak és javuljon a szolgáltatások minősége.**

A projekt keretében tervezett tematikus szakmai továbbképzések kifejlesztése és térítésmentesen történő biztosítása az országban különböző helyszíneken, mellyel kapcsolatban elvárás, hogy **valamennyi akkreditálásra kerüljön**, felvétele megtörténjen a Szociális és Gyermekvédelmi Továbbképzési Jegyzékbe, így biztosítva a kreditpont szerzést.

A tervezett képzések, továbbképzések közül néhány:

- a gyermekjóléti, gyermekvédelmi ellátórendszerben szakmai munkakörökben foglalkoztatottak számára a gyermekbántalmazás megelőzését, felismerését szolgáló továbbképzési program;
- a gyermekjóléti, gyermekvédelmi ellátórendszerben szakmai munkakörökben foglalkoztatottak számára a gyermekprostitúció, gyermekkereskedelem megelőzését, továbbá elleni fellépést célzó továbbképzési program;

- gyermekjóléti szolgáltatásban, gyermekvédelmi szakellátási intézményben, javítóintézetben szakmai munkakörökben dolgozók részére a drogprobléma kezelését célzó (prevenció, kezelés, terápia) továbbképzési program;
- speciális gyermekotthonokban, javítóintézetekben szakmai munkakörökben dolgozók részére a feladatok ellátásához szükséges kompetenciák fejlesztése;
- gyermekvédelmi ellátórendszerben szakmai munkakörökben dolgozók, valamint nevelőszülők részére öngyilkosságot megelőző, segélykérő jelek felismerését segítő továbbképzési program;
- gyermekvédelmi ellátórendszerben szakmai munkakörökben dolgozók részére aktivitás és figyelemzavar, magatartászavar-kezelési, fegyelmezési kompetencia fejlesztését célzó továbbképzési program;
- fogyatékos, tartósan beteg gyermek gondozását, nevelését, fejlesztését támogató továbbképzés nevelőszülők részére;
- a nevelőszülői Központi Oktatási Programra épülő különleges, valamint speciális nevelőszülő továbbképzés.

A projektek a továbbképzések mellett kétszintű szociálisvezető-képzéseket, nevelőszülői képzést, valamint a területen dolgozók számára a – kiegészítés megelőzésére – lelki egészséggondozást is fognak biztosítani.

6. *Növeljék jelentősen az alapellátás állami költségvetési támogatását, tegyék érdekeltté a fenntartó önkormányzatokat a magas színvonalú alapellátásban!*

A gyermekjóléti alapellátást biztosító önkormányzatokat érdekeltté kell tenni a jó minőségű gyermekjóléti szolgáltatás fenntartásában! Ameddig az önkormányzatok a gyermekek családban tartásában anyagilag ellenérdekeltek, addig nem tud hatékonyan működni a minőségi, valós segítséget nyújtó alapellátás. A központi költségvetést át kell strukturálni annak érdekében, hogy az alapellátás finanszírozottsága jelentősen megnöjjön.

A szakemberek bérrendezésére vonatkozóan - a szociális ágazatban felsőfokú végzettséggel rendelkezők bérrendezése a Kjtvr.-ben szabályozott szociális ágazati összevont pótlék emelésével történik (7,5 Mrd forintos keretösszegben). A bérrendezés azokra a szociális ágazatban dolgozóakra terjed ki, akiket a 2017. évi minimálbér, illetve garantált bérminimum emelés nem, vagy csak aránytalanul kis mértékben érint. Így a felsőfokú végzettségű, az F-J fizetési osztályokba besorolt foglalkoztatottak tekintetében kerül sor a szociális ágazati összevont pótlék összegének arányos, a végzettségek és a jogviszonyban töltött idők szerinti differenciálást is biztosító megemelésére.

A feladatellátás finanszírozására vonatkozóan – az elkövetkező években a költségvetési normatív finanszírozást a különböző Uniós források fogják kiegészíteni, a megnövekedő feladatokra vonatkozóan erőforrás-bővítés finanszírozásával. Többek között a 2.2 pontban bemutatott EFOP-3.2.9-16 „Óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység fejlesztése című projekt a család- és gyermekjóléti központok kötelező speciális feladatellátásának keretében az óvodai és iskolai szociális munka ellátását finanszírozza. A család- és gyermekjóléti központok esettanulmányi feladataira vonatkozóan a szociális diagnózishoz kötődő feladatokat az EFOP-1.9.4. „A szociális ágazat módszertani és információs rendszereinek megújítása” című projekt keretében, a szociális diagnózist készítő esettanulmányok

felkészítését és finanszírozását biztosítja, (valamint ezen projekt keretében történik az óvodai és iskolai szociális segítők szakmai támogatása is), az esetmenedzseri feladatokra vonatkozóan továbbá az EFOP-1.9.2-VEKOP-16 „A fogyatékos személyek számára nyújtott szakmai és közszolgáltatások hozzáférhetőségének kialakítása, fejlesztése” c. projekt keretében is sor kerül szakemberek felkészítésére és finanszírozására.

- 7. Esélyegyenlőséget megvalósító szociálpolitikát, anyagi biztonságot a családoknak!**
A családok jövedelmi biztonságát és életesélyeik növelését számos kormányzati eszköz szolgálhatná, többek között a támogatások és a szolgáltatások célzott fejlesztésén; az adórendszeren; a valós munkaerőpiaci foglalkoztatáson és a szociális bérlakás-hálózat fejlesztésén keresztül. Hagyjon fel a kormány a szegényellenes szociálpolitikával!

A szegénység vagy társadalmi kirekesztettség által veszélyeztetett emberek arányának csökkentése az Európa 2020 Stratégiában lefektetett irányelv, melynek alapján Magyarország a gyermekes családok szegénységi rátájának, a súlyos anyagi nélkülözésben élők számának, valamint az alacsony munkaintenzitású háztartásban élők számának 20-20%-os csökkentését vállalta 2020-ig, ami mindösszesen 450 ezer fő szegénységből való kiemelésével egyenértékű. 2015-re (amit az EU 2016-os adatnak tekint) a ráta 1,9 százalékponttal mérséklődött, s a teljes lakosság 26,3%-át, azaz 2 millió 541 ezer embert érintett a relatív jövedelmi szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázata, ami 194 ezer fővel kevesebb 2014-hez képest. Ez egyben azt is jelenti, hogy Magyarország jó úton halad az EU2020 szegénység-célhoz tartozó vállalása teljesítésében, s valószínűsíthető, hogy azt – kevés tagország egyikeként – teljesíteni tudja.

A gyermekes háztartások között továbbra is magasabb a szegénység vagy társadalmi kirekesztettség kockázatának kitettek aránya a gyermeket nem nevelőkhöz képest, arányuk az országos átlagot is meghaladja 3,4 százalékponttal (29,7%). Helyzetükben is javulás következett be, közöttük a szegénység által érintettek aránya 1,4 százalékponttal csökkent 2014-hez viszonyítva; ezen belül – ahogy az elmúlt években is – az átlagot meghaladóan javult a sokgyermekes családok helyzete (3,6 százalékpontos javulás). **A gyermekes családok szegénységi rátájának csökkentése a nélkülözés visszaszorításán túl a gyermekek egészségi állapotát is javítja, egészséges fejlődésüket is elősegíti, ezzel javítja az érintett gyermekek társadalmi integrációjának esélyeit, csökkenti körükben a szegénység újratermelődését.**

Ennek érdekében soha egyetlen Kormány sem növelte olyan mértékben a gyermekétkeztetés forrásait, mint ahogy a megelőző és a jelenlegi Kormány teszi: 2010-2014 között a központi költségvetésben mintegy 83%-al, közel 24 milliárd forinttal, **2015-ben pedig 8 milliárd forinttal, összesen 61,08 milliárd Ft-ra emelkedett a gyermekétkeztetés támogatása**, ezáltal 2010-2015 között a gyermekétkeztetésre fordított központi költségvetési támogatás **összege megduplázódott**. A Magyarország 2016. évi központi költségvetéséről szóló **2015. évi C. törvény 2. számú mellékletének III. 5. pontja** pedig már összesen **71,74 milliárd Ft előirányzatot biztosít** a települési önkormányzatok részére az intézményi gyermekétkeztetés, valamint a rászoruló gyermekek intézményen kívüli étkeztetésének egyes kiadásaihoz (7. sz. melléklet).

Ezen összegből a 2016. évi szünidei gyermekétkeztetés biztosítására 4,5 milliárd Ft volt elkülönítve, melynek egy gyermekre jutó fajlagos összegeit – a Kincstár által ellenőrzött önkormányzati adatszolgáltatás alapján, a települések típusát és az egy lakosra jutó adóerőképességét is figyelembe véve – a Nemzetgazdasági Miniszter, az Emberi Erőforrások Minisztere és a Belügyminiszter - 2016. január 5-éig állapították meg. Az adatszolgáltatás alapján a fenti keretösszeg az „Önkormányzati elszámolások” jogcím terhére 800 millió Ft-tal meg lett emelve, így a 2016. évi szünidei gyermekétkeztetés biztosítására összesen 5,3 milliárd Ft állt rendelkezésre.

A 2017. évi központi költségvetés tervezete alapján még magasabb összegű forrás, mindösszesen 6,67 milliárd forint áll rendelkezésre a szünidei gyermekétkeztetés céljára. (Ez 26%-al haladja meg a 2016. évi 5,3 milliárd Ft-ot, a 2015. évi, pályázati úton folyósított 3 milliárd Ft-nak pedig mintegy 2,2-szerese.)

A gyermekétkeztetésre fordítható források növekedése jelentette az alapot ahhoz, hogy a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) módosításával 2016. január 1-jétől az önkormányzatok kötelezően ellátandó feladata valamennyi rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, összesen mintegy 208 ezer fő ingyenes étkeztetésben részesítése minden iskolai szünet (és a bölcsődék, óvodák zárva tartása) időtartamára eső munkanapokon.

A 2015. évi nyári szünidei étkeztetés állami támogatására kiírt pályázati felhívásra csak 1.482 település nyújtott be támogatási kérelmet, melyből 134.326 fő gyermek étkeztetése valósult meg. A korábbi pályázati/támogatási rendszeren éppen annak érdekében változtattunk, hogy ne a települési önkormányzatok részvételi szándékán múljon a rászoruló gyermekek szünidei gyermekétkeztetése. A Kormányának a rászoruló gyermekek étkeztetésének, ellátásának bővítésére irányuló erőfeszítései tehát célravezetőek, hiszen a szünidei gyermekétkeztetés a megelőző években csupán a nyári szünidőre terjedt ki és a települési önkormányzatok feladatellátása nem volt kötelező jellegű, így valóban rászoruló gyermekek tízezreihez nem juthatott el az ellátás.

A Nemzetgazdasági Minisztérium adatai szerint a szünidei gyermekétkeztetés 2016. január 1-jétől történt kötelező önkormányzati feladattá tételét követően a nyári szünetben 140.228 fő, míg a tavaszi szünetben 95.686 fő, az őszi szünetben 113.548 fő, a téli szünetben 126.051 fő vette igénybe a szünidei gyermekétkeztetést összesen 2.282 településen, vagyis a legmagasabb igénybevételt jelentő nyári szünetben a jogosult 207.323 fő hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek 67,6%-át érte el az ellátás.

Az egyes tanítási szünetekben érvényesülő igénybevétel nagy ingadozást mutat, amely a családok mindennapi életvitelének szezonálisával magyarázható. Nyilvánvalóan az az életszerű, hogy például a téli szünetben a gyermekek szüleikkel, nagyszüleikkel, családjukkal, töltik az ünnepeket, így természetesen kisebb lehet az igény a közétkeztetésre, figyelembe véve, hogy a települési önkormányzatok a karácsonyi időszakban gyakran osztanak élelmiszersegélyt, -csomagot vagy vásárlási utalványt a rászoruló családok részére, amely a gyermekétkeztetés iránti igényt csökkentheti.

Megállapítható ugyanakkor, hogy még a legmagasabb igénybevételt (2.282 településen 140.228 fő) mutató nyári szünetben sem étkeztek annyian, mint amennyi gyermekre a 2016.

évi költségvetési törvényben meghatározott májusi felmérés alapján az önkormányzatok támogatást igényeltek (160.254 fő). (8. sz. melléklet)

A források példátlan bővülése lehetővé tette, hogy 2015. szeptember 1-jétől összesen mintegy 172 ezer bölcsődés, óvodás gyermek vált újonnan jogosulttá ingyenes intézményi gyermekétkeztetésre, további mintegy 53 ezer bölcsődés, óvodás gyermek térítési díj kedvezménye pedig 50%-ról 100%-ra növekedett. Ezzel összesen mintegy 330-335 ezer gyermek számára vált ingyenessé az étkezés a bölcsődében és az óvodában. Az általános- és középiskolai tanulók közül pedig mintegy 217 ezren étkeznek ingyenesen és további mintegy 162 ezer tanuló kap 50%-os térítési díj kedvezményt, ami így az étkezést igénybe vevő tanulók közel 57%-át éri el (9. sz. melléklet).

8. Legyen érdemi párbeszéd a kormány és a szakma között!
A gyermekvédelmi szervezetek régóta felhívják a figyelmet a fenti problémákra, számtalan jelentés, tanulmány jelezte már a rendszerproblémákat. A fenti szakmai javaslatokról érdemi párbeszédet kell folytatni a döntéshozóknak a szakmai és civil szervezetekkel!

Újraépítettük a szakmai párbeszéd kereteit. 2016-ban került sor a Szakmai Kollégiumok létrehozására, melynek célja egy olyan inspiratív, tudományos párbeszédre és eszmeeserére alkalmas állandó fórum megteremtése, mely támogatja az új módszertani és szakmafejlesztési rendszert. A kollégiumok feladata a jogszabály-módosításokat megelőző véleményezés, szakmai kérdésekben javaslattevés, és együttműködés megvalósítása.

- Idősellátás Országos Szakmai Kollégiuma
- Fogyatékoságügyi Országos Szakmai Kollégium
- Gyermekjóléti és Gyermekvédelmi Ellátások Országos Szakmai Kollégiuma
- Szociális és Gyámügyi Igazgatás Országos Szakmai Kollégiuma
- Addiktológiai Országos Szakmai Kollégium
- Hajléktalanügyi és Lakhatási Országos Szakmai Kollégium
- Rehabilitációs és Fejlesztő Foglalkoztatás Országos Szakmai Kollégiuma

A Szakmai Kollégiumok és a Szociálpolitikai Tanács működtetése, valamint a jogszabálytervezetek társadalmi egyeztetése a fenti célt szolgálják.

Az EMMI Szociális és Gyermekjóléti Szolgáltatások Főosztálya a család- és gyermekjóléti szolgáltatás átalakítása kapcsán, valamint az óvodai és iskolai szociális segítség fejlesztésének pályázati előkészítése, illetve a felhívás megjelenését követően folyamatos egyeztetéseket, konzultációkat biztosított a területen dolgozó szakemberek számára.

Budapest, 2017. május „16.”

Nyitrai Imre

Átmeneti / tartós nevelésbe vétel (2014-től nevelésbe vétel) adatai

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
A tárgyévben átmeneti/tartós nevelésbe, 2014-től nevelésbe vett kiskorúak száma	3 488	3 572	3 187	3 222	4 629	3 942	4 065
December 31-én nyilvántartott átmeneti/tartós neveltek, 2014-től nevelésbe vettek száma	16 959	17 296	17 594	17 444	17 225	17 983	18 550
Tárgyévben nevelésbe vettből: gyermek bünelkövetése	278	94	78	88	79	111	127
Tárgyévben nevelésbe vettből: családon belüli bántalmazás (testi, szexuális, lelki)	140	203	180	147	357	277	317
Tárgyévben nevelésbe vettből: fogyatékoság	44	50	40	59	34	43	35
Tárgyévben nevelésbe vettből: magatartási vagy beilleszkedési zavar	516	604	476	442	605	546	509
Tárgyévben nevelésbe vettből: szenvedélybetegségek	30	42	37	43	73	75	63
Tárgyévben nevelésbe vettből: szülői elhanyagolás	2 215	2 230	2 072	2 117	3 108	2 581	2 724

Forrás: KSH OSAP tárgyév december 31.

A gyermekvédelmi szakellátásban elhelyezett gyermekek és fiatal felnőttek (kiskorúak és nagykorúak együtt) aránya gondozási formánként, tárgyév dec. 31-én

	Nevelőszülőnél	Gyermekotthonban	Egyéb helyen	összesen	Nevelőszülőnél elhelyezettek aránya (%)
1998	9 196	11 201	2 518	22 915	40,13
2007	11 856	9 087	201	21 144	56,07
2008	11 729	9 053	720	21 502	54,54
2009	12 167	8 714	587	21 468	56,67
2010	12 270	8 479	669	21 418	57,28
2011	12 632	8 371	446	21 449	58,89
2012	12 906	8 218	410	21 534	59,93
2013	13 457	7 770	401	21 628	62,22
2014	14 349	8 209	562	23 120	62,06
2015	14 417	8 252	475	23 144	62,29
2016	14 844	7 781	594	23 219	63,93

Forrás: KSH OSAP 1998-2015., SZGYF 2016.

A gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermekek és fiatal felnőttek száma tárgyév dec. 31-én kiskorúak és nagykorú bontásban

	2007. (fő)	2008. (fő)	2009. (fő)	2010. (fő)	2011. (fő)	2012. (fő)	2013. (fő)	2014. (fő)	2015. (fő)	2016. (fő)
0-17 éves	17 145	17 532	17 514	17 792	18 287	18.464	18.584	20.135	20.271	20.635
ebből 0-3 éves	n.a.	n.a.	n.a.	1 459	1 451	1 503	1 914	2 183	2 387	2 511
18-25 éves	4 102	3 970	3 902	3 626	3 162	3.070	2.935	2.985	2.873	2 584
összesen	21 247	21 502	21 416	21 418	21 449	21.534	21.519	23.120	23.144	23.219

Forrás: KSH OSAP 2007–2015., SZGYF 2016.

Gyámság alatt állók száma

év	családba fogadó személynél él	harmadik személynél él	hivatásos gyámja van *	nevelőszülő a gyámja **	gyermekotthon vezetője a gyámja	összesen
2010	6 808	6 879	2 967	8 110	5 460	30 224
2011	7 350	6 804	3 010	8 660	5 220	31 044
2012	7 927	6 471	2 984	8 574	5 236	31 192
2013	8 362	5 866	3 093	8 427	4 689	30 437
2014	8 465	5 484	16 143	2 968	0	30 092
2015	9 117	4 687	16 770	2 927	0	30 574
2016	9 962	4 927	17 430	2 988	0	32 319

Forrás: KSH OSAP

* 2014-2016: gyermekvédelmi gyámja van

** 2014-2016: nevelőszülő egyes gyámi feladatok ellátására kijelölve

Gyermekjóléti szolgáltatás legfontosabb adatai

Év	A gyermekjóléti szolgálatok	A gyermekjóléti szolgálatot működtető települések	Az ellátásba bevont települések	A gyermekjóléti szolgálatokkal ellátott települések		A szolgálatot igénybe vevő gyermekek száma	A szolgálatot igénybe vevő családok száma
	száma			száma összesen	aránya, %		
2010	807	754	2 334	3 045	96,6	145 377	79 645
2011	782	734	2 387	3 081	97,7	151 204	84 705
2012	686	639	2 514	3 128	99,2	145 324	82 314
2013	661	621	2 573	3 147	99,8	140 843	78 056
2014	653	612	2 547	3 126	99,1	139 287	77 160
2015	633	612	2 547	3 126	99,1	133 707	73 661

Forrás: KSH Statisztikai Évkönyv 2010-2014.

Gyermekek átmeneti gondozásának intézményi adatai

Szolgáltatástípus	Intézményi telephelyek száma	Engedélyezett férőhelyek száma	Megállapodások száma
Családok átmeneti otthona	162	4047	3891
Gyermekek átmeneti otthona	32	433	311
Helyettes szülői hálózat	23	311	8
Nem hálózat keretében nyújtott helyettes szülői ellátás	42	117	0

Forrás: SZOCVIR rendszer, 2017. február 28.

Átmeneti gondozásban részesülő gyermekek száma a tárgyév folyamán

Év	Átmeneti gondozásban részesülő gyermekek*	Ebből:		
		helyettes szülőnél elhelyezett	gyermekek átmeneti otthonában elhelyezett	családok átmeneti otthonában elhelyezett
2010	7 523	161	1 173	6 189
2011	7 306	119	1 225	5 962
2012	7 513	88	1 185	6 240
2013	7 320	69	988	6 263
2014	7 505	69	954	6482
2015	7980	54	988	6938

Forrás:

KSH

2015

A jelzőrendszer tagjai által a gyermekjóléti szolgálatok részére küldött jelzések száma 2010-2014.

Év	Összesen	egészségügyi szolgálat	ebből: védőnő	személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgálat	napközbeni ellátást biztosító szolgálat	átmeneti gondozást biztosító szolgálat	közoktatási intézmény	rendőrség	ügyészség, bíróság	társadalmi szervezet, egyház, alapítvány	pártfogó felügyelői szolgálat	állampolgár	jegyző	áldozatszerző	menekültet befogadó állomás	munkaügyi hatóság
2010	174 365	14 546	11 719	6 847	3 335	3 789	77 284	11 004	1 338	544	4 696	6 519	44 209	242	12	
2011	206 395	14 900	11 382	6 063	2 987	4 273	90 902	10 660	1 275	700	4 699	6 389	63 021	335	16	175
2012	198 334	13 811	10 716	6 091	3 647	4 762	92 281	10 368	1 267	635	4 220	6 465	54 514	163		97
2013	182 561	15 446	12 103	5 922	3 603	4 349	79 946	11 361	1 239	390	3 724	6 960	48 983	260	2	376
2014	177 878	17 137	13 390	6 938	3 563	4 315	70 600	12 235	1 233	577	3 294	7 443	50 152	286	33	72
2015	168 773	16 891	13 213	8 326	3 781	4 099	64 821	11 517	1 305	587	2 653	6 786	47 365	190	14	438

Forrás: KSH Statisztikai Évkönyv 2010-2014.

A 2009-2017. között ingyenes, kedvezményes gyermekétkeztetésre ténylegesen fordított költségvetési támogatások összege

Év	Önkormányzatok által biztosított gyermekétkeztetés támogatása (millió Ft)	Nem állami fenntartók által biztosított gyermekétkeztetés támogatása (millió Ft)	Szociális nyári gyermekétkeztetés (2016-tól: rászoruló gyermekek szünidei étkeztetése) támogatása	Összes költségvetési támogatás (millió Ft)
2009.	27 277,8	2 711,2	2 400 000 000 Ft	32 389,0
2010.	28 711,3	2 927,0	2 400 000 000 Ft	34 038,3
2011.	31 020,1	3 438,7	2 275 584 028 Ft	36 734,4
2012.	29 764,4	4 098,7	2 284 558 341 Ft	36 147,7
2013.	44 799,3	7 076,9	2 389 314 310 Ft	54 265,5
2014.	52 639,6	4 744,3	2 592 490 238 Ft	59 976,4
2015.	61 080,0	n.a.	3 000 000 000 Ft	64 080,0
2016.	71 740,0	n.a.	5 300 000 000 Ft	71 740,0
2017.	67 240,0	n.a.	6 670 400 000 Ft	73 910,0

Rászoruló gyermekek nyári étkeztetésének (2016-tól: szünidei gyermekétkeztetés) adatai 2002-2017.

Év	Költségvetési forrás	Étkeztetett gyermekek (fő)		Igénylő települési önkormányzatok száma	Étkeztetés időtartama
		támogatásból	saját erőből		
2002	200 millió Ft	30 ezer		700	30 nap
2005	300 millió Ft	70 ezer		1 437	30 nap
2006	1,2 milliárd Ft	120 ezer		2 477	30 nap
2007	1,2 milliárd Ft	120 ezer		2 477	30 nap
2008	1,2 milliárd Ft	109 ezer		2 084	30 nap
2009	2,4 milliárd Ft	131 ezer		2 221	44-54 nap
2010	2,4 milliárd Ft	131 484		2 443	44-54 nap
2011	2,4 milliárd Ft	119 739	16 218	1 430	45-55 nap
2012	2,4 milliárd Ft	102 230	3 040	1 064	44-54 nap
2013	2,4 milliárd Ft	105 451	5 191	1 180	44-54 nap
2014	2,64 milliárd Ft	115 667	3 724	1 270	44-54 nap
2015	3 milliárd Ft	130 496	3 830	1 482	43-53 nap
2016	5,3 milliárd Ft	140 228 (nyári szünideiben)		2 282	43-70 nap
2017 *	6,67 milliárd Ft	n.a.	n.a.	n.a.	43-65 nap

* tervezett

Forrás: EMMI

Ingyenes, kedvezményes intézményi gyermekétkeztetésben részesülők életkor szerint 2008-2017.

Tanév	Korosztály	Létszám *	Ebből bölcsődei ellátásban, óvodai nevelésben részesül, tanulói jogviszonnyal rendelkezik	Intézményi étkeztetést igénybe vesz	Ingyenes intézményi étkeztetésben részesül	Kedvezményes intézményi étkeztetésben részesül	Kedvezményben nem részesül	Ingyenes vagy kedvezményes étkeztetésben részesülők aránya a teljes korosztályi létszámhoz képest	Kedvezményben nem részesülők aránya az intézményi étkeztetést igénybe vevők számához képest
2016/2017	3 év alatti **	274 996	n.a.	n.a.	n.a.	0	n.a.	n.a.	n.a.
	3-6 éves	367 827	n.a.	315 012	246 844	0	68 168	67,11%	21,64%
	7-14 éves	781 625	n.a.	590 471	193 639	134 085	262 747	41,93%	44,50%
	15-18 éves	291 457	n.a.	71 019	4 272	31 114	35 633	12,14%	50,17%
	összesen	1 715 905	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
2015/2016	3 év alatti **	273 502	34 097	34 097	24 082	0	10 015	8,81%	29,37%
	3-6 éves	375 595	321 070	318 080	245 381	0	72 699	65,33%	22,86%
	7-14 éves	778 089	770 247	600 389	212 610	131 352	256 427	44,21%	42,71%
	15-18 éves	294 451	426 133 ***	70 871	4 825	30 525	35 521	12,01%	50,12%
	összesen	1 721 637	1 551 547	1 023 437	479 836	161 877	374 662	37,27%	36,61%
2014/2015	3 év alatti **	268 122	32 098	32 098	4 815	4 173	17 012	3,35%	65,43%
	3-6 éves	384 317	321 632	316 486	88 830	49 985	177 671	36,12%	56,14%
	7-14 éves	773 377	748 772	581 248	218 939	117 766	244 543	43,54%	42,07%
	15-18 éves	308 605	470 999 ***	89 790	6 109	36 886	46 795	13,93%	52,12%
	összesen	1 734 421	1 603 897	1 013 524	318 693	208 810	486 021	30,41%	47,95%
2013/2014	3 év alatti **	266 971	36 819	36 819	5 912	4 985	25 922	4,08%	70,40%
	3-6 éves	395 054	330 109	323 710	97 949	49 447	176 314	37,31%	54,47%
	7-14 éves	768 840	747 746	574 355	233 898	112 528	227 929	45,06%	39,68%
	15-18 éves	326 713	502 421 ***	88 936	5 188	36 615	47 133	12,80%	53,00%
	összesen	1 757 578	1 617 095	1 023 820	342 947	203 575	477 298	31,10%	46,62%
2012/2013	3 év alatti **	274 265	37 163	37 163	5 911	5 076	26 176	4,01%	70,44%
	3-6 éves	395 460	340 190	333 971	103 055	51 794	179 122	39,16%	53,63%
	7-14 éves	770 565	742 928	549 294	233 182	108 696	207 416	44,37%	37,76%
	15-18 éves	343 556	540 437 ***	88 773	5 212	36 440	47 121	12,12%	53,08%
	összesen	1 783 846	1 660 718	1 009 201	347 360	202 006	459 835	30,80%	45,56%
2011/2012	3 év alatti **	284 076	36 685	36 685	5 487	4 662	26 536	3,57%	72,33%
	3-6 éves	391 905	341 198	334 568	105 367	46 253	182 948	38,69%	54,68%
	7-14 éves	781 229	747 364	546 025	238 184	96 729	211 112	42,87%	38,66%
	15-18 éves	340 745	567 376 ***	96 308	5 034	35 983	55 291	12,04%	57,41%
	összesen	1 797 955	1 692 623	1 013 586	354 072	183 627	475 887	29,91%	46,95%
2010/2011	3 év alatti **	291 200	35 782	35 782	5 213	4 350	26 219	3,28%	73,27%
	3-6 éves	388 611	338 143	332 019	106 641	0	225 378	27,44%	67,88%
	7-14 éves	797 045	756 571	536 864	221 874	0	314 990	27,84%	58,67%
	15-18 éves	349 885	578 274 ***	99 070	4 817	0	94 253	1,38%	95,14%

	összesen	1 826 741	1 708 770	1 003 735	338 545	4 350	660 840	18,77%	65,84%
2009 /2010	3 év alatti **	293 897	34 860	34 860	5 049	4 361	25 450	3,20%	73,01%
	3-6 éves	384 844	328 545	321 599	95 989	0	225 610	24,94%	70,15%
	7-14 éves	813 867	773 706	521 188	185 162	0	336 026	22,75%	64,47%
	15-18 éves	361 520	581 854 ***	100 902	5 096	0	95 806	1,41%	94,95%
	összesen	1 854 128	1 718 965	978 549	291 296	4 361	682 892	15,95%	69,79%
2008 /2009	3 év alatti **	293 511	33 397	33 397	4 813	3 991	24 593	3,00%	73,64%
	3-6 éves	383 557	325 677	318 665	92 517	0	226 148	24,12%	70,97%
	7-14 éves	831 734	788 639	515 777	150 736	0	365 041	18,12%	70,77%
	15-18 éves	372 047	573 770 ***	104 915	5 293	0	99 622	1,42%	94,95%
	összesen	1 880 849	1 721 483	972 754	253 359	3 991	715 404	13,68%	73,54%

Forrás: Köznevelés-statisztikai adatgyűjtés, tárgyév október 1-jei állapot nappali rendszerű oktatásra vonatkozó előzetes adatok.

Adatforrás: KSH online korfa tárgyév január 1.

* Adatforrás: KSH adatgyűjtés gyermekek napközbeni ellátása tárgyév december 31-ei, 2015 esetében előzetes adatok

*** A teljes középiskolás népesség, beleértve a nagykorúakat is.